Резюме

Соловьев Б.О. Гражданско-правовая ответственность авиаперевозчика: отдельные аспекты.

В статье проанализированы теоретические и практические проблемы гражданско-правовой ответственности авиаперевозчика за нарушение обязательств в сфере перевозки пассажиров и багажа, положения национального законодательства и международно-правовых актов. Определены границы ответственности авиаперевозчика, порядок защиты прав пассажира в случае задержки отправления пассажира и нарушение срока его доставки в пункт назначения, задержки, потери или повреждения багажа. Определены основные подходы и позиции судебной практики по решению отдельных проблем гражданско-правовой ответственности авиаперевозчика. Особое внимание обращается на вопросы компенсации морального вреда, причиненного пассажиру как потребителю услуг по перевозке вследствие ненадлежащего исполнения авиаперевозчиком своих обязательств.

Ключевые слова: гражданско-правовая ответственность авиаперевозчика, авиаперевозки, пассажир, багаж, презумпция вины перевозчика, авиационные правила, Монреальская конвенция.

Summary

Borys Soloviov. Civil liability of an air carrier: certain aspects.

Nowadays the processes of democratization, liberalization, integration of Ukraine into European and world space take place. The undisputed significance for these processes is the signing of the Association Agreement between Ukraine and the European Union. Thus, the rapprochement of Ukraine with the European community, which has taken place in recent years, affects the sphere of private law relations, which make up the subject matter of civil law. All mentioned above facts affect the development of infrastructure in Ukraine. That is why the issues related to the legal regulation of air transportation activity, including civil responsibility of air carrier, are relevant.

Having analyzed current doctrine of civil law, we can conclude that nowadays researchers are paying more attention to a deep understanding and study of the general provisions of civil liability of the air carrier in general and various aspects and problematic issues of it in particular. Special attention is paid to responsibility for the delays in the departure of a passenger and violation of the estimated delivery time, delays, loss or damage to baggage caused by improper performance of air carrier's obligations under the contract.

To our mind, one of the main problems of the air transportation disputes regarding indemnification refers to the legislation applied. The fact is that courts tend to use legislation limiting legal opportunities for protection of rights and legally protected interests.

The main approaches of judicial practice regarding certain problems of civil liability of an air carrier have been determined. Particular attention is paid to the issues of compensation for moral damage caused to a passenger as a consumer of transportation services as a result of improper performance by the air carrier of its obligations.

It is important to stress that analysis of various court decisions gives ground to conclude that compensation for moral damage caused to a passenger is an open question which should be answered. Nevertheless, court practice has been changed recently. Legal position formed by the Supreme Court regarding the possibility of compensation for moral damage in case the absence of enshrining such a person's right in special acts of civil law, in our opinion, is absolutely correct and progressive.

Key words: civil liability of an air carrier; air transportation; passenger; luggage; presumption of the carrier's guilt; aviation regulations; Montreal Convention.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2020.51

УДК 347.412

Я.Є. ФОМЕНКО

*Ярина Євгеніївна Фоменко, аспірантка Львівського державного університету внутрішніх справ**

ORCID: 0000-0002-7723-2446

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕНІ ЯК ВИДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Умови сучасного життя так чи інакше спонукають до оформлення договірних правовідносин. Сьогодні важко уявити життя без застосування договору. Сучасному суспільному устрою притаманне розширення сфери договору: невинний розвиток сприяє оформленню щоразу нових правовідносин із досі невідомим предметом регулювання. Будь-якому суспільству притаманні як статусні, так і договірні відносини, а перехід від субординації й підпорядкування до договорів все ж таки вважається загальною лінією розвитку¹. Як влучно зазначив С.П. Погребняк, здатність до реалізації інтересів під власну відповідальність є основою договору, а зв'язаність договором і відповідальність становлять його неминучі наслідки². Останній може виражатися в усній чи письмовій формі, бути одностороннім чи багатостороннім, встановлювати, змінювати чи припиняти цивільні права та обов'язки. Та одне залишається незмінним – наявність відповідальності за невиконання або неналежне виконання положень договору.

© Я.Є. Фоменко, 2020

* *Yaryna Fomenko, Postgraduate Student of Lviv State University of Internal Affairs*

Саме договірні санкції є одними із найважливіших частин договору, оскільки спонукають дотримуватись зобов'язань сторонами. Погоджуємось із О.В. Денисенком про те, що штрафні санкції виступають зручним і оперативним засобом компенсації втрат потерпілої сторони (кредитора), оскільки їх стягнення можливе лише за сам факт порушення договірних зобов'язань, тобто відповідає необхідність доведення наявності збитків та недоотримання прибутку тощо. Крім цього, штрафні санкції мають подвійну правову природу – вони виступають одночасно засобом забезпечення виконання зобов'язань і мірою відповідальності для несумлінного контрагента³. Відповідальність за порушення грошових зобов'язань характеризується суперечливими нормативно-правовими положеннями та неоднозначною судовою практикою. На підставі теоретичного аналізу необхідно виробити потрібні практики науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правотворчої і правозастосовної діяльності. Законодавство є високоорганізованою, цілісною, органічною системою, яка повинна мати такі інтегруючі ознаки, як гнучкість, гармонійність і несуперечність усіх елементів. Така правова ситуація потребує детального теоретичного переосмислення та нормативного удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням окремих важливих питань цієї теми займався науковець Л.А. Лунц у своїх монографіях «Гроші і грошові зобов'язання. Юридичне дослідження» і «Грошове зобов'язання в цивільному і колізійному праві капіталістичних країн». Важливий внесок у розвиток теорії грошових зобов'язань з погляду цивілістичних позицій зробили російські правознавці, а саме: В.А. Белов, Д.Г. Лавров, Л.О. Новосьолова та деякі інші. В українському науково-правовому просторі дослідження окремих проблем цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань здійснено в роботах О.П. Подцерковного, І.А. Безклубого, О.І. Шаповалової та інших. У цивільно-правовій науці України не проводилося комплексного дослідження пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань в Україні, лише розглядалися окремі аспекти.

Формулювання мети статті. Мета цієї статті полягає в тому, щоб дослідити юридичні характеристики та особливості пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань в Україні, сформулювати за результатами теоретичного дослідження висновки та пропозиції, які зможуть бути використані для загальнотеоретичних напрацювань та вдосконалення норм права у сфері цивільно-правової відповідальності за невиконання грошових зобов'язань.

Виклад основного матеріалу. У цій статті ми зосередимо свою увагу на застосуванні пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення одних із найпоширеніших – грошових зобов'язань. Основною дефініцією досліджуваної сфери є поняття «пені». Насамперед варто зауважити, що «пеня» як вид договірної відповідальності за невиконання зобов'язання регулюється у таких кодифікованих актах, як Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) та Господарський кодекс України (далі – ГК України). У цьому аспекті звертаємо увагу на проблематику співвідношення норм ЦК України та ГК України, яке має велике практичне значення. Згідно з визначенням предмета правового регулювання ЦК України до відносин, що ним регулюються, належать особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників⁴. При цьому предметом правового регулювання ГК України виступають майнові правовідносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності саме між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання⁵. Тобто можливість ГК України регулювати особливості правовідносин суб'єктів господарювання само по собі не заперечує розповсюдження на них загальних норм ЦК України. Відповідно до ч. 2 ЦК України законом можуть бути передбачені деякі інші особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання. Проте тут йдеться лише про особливості, а не про встановлення зовсім іншого правового механізму для регулювання приватних відносин у підприємницькій сфері. При встановленні цих особливостей не можуть порушуватися загальні засади цивільного законодавства чи викривлятися основні категорії приватного права. Тут ще раз слід наголосити, що положення законів (у тому числі кодексів) у сфері господарювання не діють, якщо вони суперечать ідеям та принципам ЦК України⁶. Водночас дублювання та встановлення різних підходів до регулювання однорідних правовідносин породжує суперечності, які, зокрема, досліджуються в цій статті.

ЦК України згадує пеню як складову частину неустойки, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання⁷. У свою чергу ГК України оперує поняттям штрафних санкцій, що визнаються господарськими санкціями у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити в разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання⁸. Синтетичний аналіз правових положень дає зрозуміти: в першому випадку штраф та пеня є складовими неустойки, а в другому – неустойка, штраф та пеня вживаються як однопорядкові терміни. Так, у розумінні цивільного кодексу штраф і пеня розглядаються як різновиди неустойки, а у господарському – неустойка розглядається як окремий вид штрафних санкцій. Така ситуація вносить ускладнення для розуміння правових понять та потребує нормативної деталізації таких положень в актах законодавства.

Порівнюючи нормативні положення у згаданих кодексах щодо регулювання пені, можна звернути увагу на такі відмінності. У першу чергу, дослівне розуміння положення ЦК України зводиться до наступних характерних ознак пені: встановлюється у відсотках; обчислюється від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання; обраховується за кожен день прострочення виконання. При цьому в ГК України вказується, що розмір такої санкції може бути встановлено договором у відсотковому відношенні до суми невикона-

ної частини зобов'язання або в певній, визначеній грошовій сумі, або у відсотковому відношенні до суми зобов'язання незалежно від ступеня його виконання, або в кратному розмірі до вартості товарів (робіт, послуг)⁹. Тобто в першому випадку цивільне законодавство прив'язує застосування пені до грошових зобов'язань, а господарський кодекс окремо про грошові зобов'язання не згадує. Також, за загальним правилом ЦК України, неустойка (у тому числі пеня) підлягає стягненню за порушення зобов'язання у повному розмірі незалежно від відшкодування збитків¹⁰. На відміну від цього, у ГК України передбачено, що збитки відшкодовуються в частині, не покритій штрафними санкціями¹¹.

Принагідно зазначаємо про різний порядок нарахування штрафних санкцій. Так, за загальним правилом ГК України, нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання, якщо інше не встановлено законом або договором, припиняється через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконано¹². Отже, вирішуючи господарські спори про стягнення штрафних санкцій, судді керуються приписами ч. 6 ст. 232 ГК України щодо обмеження шестимісячним строком періоду нарахування пені, а також сприймають момент початку її нарахування – з дня, коли зобов'язання мало бути виконано¹³. Натомість ЦК України встановлює позовну давність для стягнення пені – один рік¹⁴. Схожа ситуація склалась із правовим регулюванням розміру пені у грошових зобов'язаннях. ЦК України за загальним правилом немає обмеження, крім деяких випадків, передбачених законом. У свою чергу, в Господарському кодексі зазначається гранична межа нарахування пені – не більше подвійної облікової ставки Національного банку України (далі – НБУ), що діяла у період, за який сплачується пеня. Водночас у Законі України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» дублюється положення щодо неможливості встановлювати розмір пені, що буде перевищувати подвійну облікову ставку НБУ, що діяла у період, за який сплачується пеня¹⁵. Також у судовій практиці було наголошено про необхідність вказувати у договорах розмір пені у випадку відсутності конкретно визначеного її розміру в законі. Оскільки частина шоста ст. 231 ГК України не встановлює розмір штрафної санкції за порушення грошового зобов'язання, а визначає певний спосіб її формування (у відсотковому відношенні, розмір відсотків визначається через облікову ставку Національного банку України), а відтак не може бути застосоване у даному випадку посилання на згадану статтю як законна підстава для визначення розміру стягуваної пені¹⁶. Втім, це не остання правова проблематика. Колізійність виникає й щодо регулювання стягнення збитків та неустойки. У сфері цивільних правовідносин, неустойка підлягає стягненню незалежно від відшкодування збитків згідно з ч. 1 ст. 624 ЦК України. У господарських – збитки відшкодовуються в частині, не покритій штрафними санкціями відповідно до ч. 1 ст. 232 ГК України. Вищезазначене дає підстави для двоякого розуміння. У цьому аспекті виникають питання, зокрема, щодо: 1) нарахування пені у випадку порушення негрошового зобов'язання; 2) одночасного застосування штрафу та пені за один і той самий вид порушення; 3) обмеження розміру пені подвійною обліковою ставкою НБУ.

З одного боку, можна говорити про свободу договору, з іншого – про наявність в господарському законодавстві спеціальних норм, що регламентують застосування пені. Перший підхід наголошує про можливість учасниками господарських правовідносин на свій розсуд встановлювати та розподіляти відповідальність між собою. Тим не менш, з цього приводу необхідно зазначити, що закріплений законодавцем принцип свободи договору має й свої обмеження. Так, сторони не можуть відступати від положень актів цивільного законодавства у випадку наявності в акті цивільного законодавства прямої вказівки про неможливість сторін відступати від його конкретного імперативного положення¹⁷. Аналізуючи ст. 549 ЦК України, можна стверджувати, що прямої заборони відступати сторонам від положень цієї статті немає. Другий підхід акцентує увагу на тому, що Господарський кодекс є спеціальним актом законодавства порівняно із Цивільним кодексом. Відтак, перший містить особливі положення, які регулюють конкретні правовідносини. Наприклад, можливість застосування пені не лише у грошових зобов'язаннях, як це передбачає Цивільний кодекс. Зазначене підтримується й у судовій практиці, зокрема, нещодавно Верховним Судом було вказано, що пеня може бути застосована не тільки до грошових, а й до інших зобов'язань (в тому числі – до несвоєчасно виконаних зобов'язань щодо здійснення будівельних робіт)¹⁸. Таким чином, проведене тлумачення загальних положень кодифікованих актів та ст. 549 ЦК надає можливість зробити висновок, що сторони в договорі можуть забезпечити за допомогою пені й негрошове зобов'язання.

Тим не менш, у зв'язку із відсутністю визначень кожного із штрафних санкцій окремо в ГК України, залишається неочевидним, який саме зміст вкладав, зокрема, у поняття «неустойки» законодавець. Наприклад, у 2011 р. Вищим господарським судом України було зазначено, що право учасників господарських правовідносин встановлювати інші, ніж передбачено Цивільним кодексом України, види забезпечення виконання зобов'язань визначено частиною другою ст. 546 Цивільного кодексу України, що узгоджується із принципом свободи договору. Тому суб'єкти господарських відносин при укладенні договору наділені правом забезпечення виконання господарських зобов'язань шляхом встановлення окремого виду відповідальності – договірної санкції за невиконання чи неналежне виконання договірних зобов'язань. Важко повністю погодитися із такою позицією суду, оскільки така прогалина межує із можливістю встановлювати і неустойку, і пеню, і штраф за один вид договірної порушення, що на практиці може призводити до зловживання штрафними санкціями з боку кредитора. Вищезазначена проблематика яскраво відображена в судовій практиці. У більшості рішеннях судів з розгляду цивільних справ застосовується правова позиція щодо неможливості одночасного застосування штрафу та пені за одне й те саме порушення, оскільки штраф і пеня є одним видом цивільно-правової відповідальності¹⁹. Разом із тим у господарському судочинстві інша позиція, яка передбачає, що законодавство не встановлює для учасників господарських відносин обмежень передбачати в договорі мож-

ливність одночасного стягнення пені та штрафу, при цьому, вказуючи, що пеня та штраф є формами неустойки, а відповідно до ст. 230 ГК України – видами штрафних санкцій²⁰. І хоча наявна така статична позиція господарських судів, непоодинокими випадками є рішення судів господарської юрисдикції, у тексті яких пеня та штраф все ж зазначаються під загальним поняттям «неустойки» як її різновиди²¹. Усе вищезазначене породжує різні підходи при застосуванні неустойки, штрафу та пені.

Висновки. Термінологічне оформлення норм права у ГК України щодо відповідальності за невиконання грошових зобов'язань є дещо іншими, ніж ті, що передбачені ЦК України. Безперечно, зазначені проблеми можна вирішити шляхом теоретичного аналізу. На наш погляд, ЦК України є основним актом цивільного законодавства, відтак, у випадку наявності колізій із нормами ГК України слід віддавати перевагу нормам ЦК України. З метою ефективного вирішення спорів необхідно запровадити на національному рівні уніфікацію ЦК України з ГК України та встановити чіткі правила застосування пені за невиконання грошових зобов'язань. Проблемні та відкриті питання мають бути вирішені судовою практикою однаково та статично. З урахуванням подальшого усунення вищезазначених проблемних аспектів застосування пені може стати значно ефективнішим інструментом у сфері цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань.

¹ Примак Т.К. Институт договора: теоретико-правовые вопросы: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Москва, 2008. С. 15.

² Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А.П. Гетьман, В.І. Борисова, О.П. Євсєєв та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. Харків : Право, 2012. 432 с. С. 18 (Серія «Харківська правова школа»).

³ Денисенко О.В. Специфіка функцій штрафних санкцій. *Економіка та право*. 2008. № 3. С. 132.

⁴ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 1. Ч. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103> (дата звернення: 07.12.2020).

⁵ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 1. Ч. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2211> (дата звернення: 07.12.2020).

⁶ Кузнецова Н.С., Довгерт А.С. Сучасне цивільне законодавство України: здобутки, проблеми, перспективи. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2004. № 1. С. 58.

⁷ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 549. Ч. 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103> (дата звернення: 07.12.2020).

⁸ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 230. Ч. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2211> (дата звернення: 07.12.2020).

⁹ Там само. Ст. 234. Ч. 4.

¹⁰ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 624. Ч. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103> (дата звернення: 08.12.2020).

¹¹ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 232. Ч. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2211> (дата звернення: 08.12.2020).

¹² Там само. Ст. 232. Ч. 6.

¹³ Про доповнення інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів»: інформаційний лист ВГСУ від 22.01.2013 р. № 01-06/85/2013 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0085600-13#Text> (дата звернення: 13.12.2020).

¹⁴ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 258. Ч. 2. П. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103> (дата звернення: 08.12.2020).

¹⁵ Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань : Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.12.2020).

¹⁶ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10.12.2019 р. у справі № 904/4156/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87053617> (дата звернення: 08.12.2020).

¹⁷ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. Ст. 6. Ч. 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103> (дата звернення: 10.12.2020).

¹⁸ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10.03.2020 р. у справі № 910/10581/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88149920> (дата звернення: 10.12.2020).

¹⁹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 25.11.2020 р. у справі № 265/7975/17 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217609> (дата звернення: 14.12.2020).

²⁰ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 12.12. 2019 р. у справі № 910/10939/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86305171> (дата звернення: 14.12.2020).

²¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 30.11.2020 р. у справі № 905/164/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93216970> (дата звернення: 16.12.2020).

Резюме

Фоменко Я.Є. Проблеми правового регулювання пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань в Україні.

Ця стаття присвячена теоретичному дослідженню правового регулювання пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань за законодавством України. Досліджено юридичні характеристики та особливості пені як виду цивільно-правової відповідальності.

За результатами здійсненого порівняльного аналізу нормативних положень у Цивільному та Господарських кодексах узагальнено та наголошено про такі відмінності та суперечності: а) різний підхід до визначення поняття «пені»; б) неоднаковий

підхід до питання видів зобов'язань, до яких можна застосовувати пеню; в) розбіжності в порядку нарахування пені за порушення грошового зобов'язання.

З метою ефективного вирішення спорів автором наголошується про необхідність запровадження на національному рівні уніфікації ЦК України з ГК України та встановлення чітких правил застосування пені за невиконання грошових зобов'язань.

Ключові слова: пеня, неустойка, грошове зобов'язання, вид цивільно-правової відповідальності, договірна відповідальність, договірні санкції, штрафні санкції.

Резюме

Фоменко Я.Е. Проблемы правового регулирования пени как вида гражданско-правовой ответственности за нарушение денежных обязательств в Украине.

Эта статья посвящена теоретическому исследованию правового регулирования пени как вида гражданско-правовой ответственности за нарушение денежных обязательств по законодательству Украины. Исследовано юридические характеристики и особенности пени как вида гражданско-правовой ответственности.

По результатам проведенного сравнительного анализа нормативных положений в Гражданском и Хозяйственном кодексе обобщено и отмечено о таких различиях и противоречиях: а) разный подход к определению понятия «пени»; б) неодинаковый подход к вопросу видов обязательств, к которым можно применять пеню; в) различия в порядке начисления пени за нарушение денежного обязательства.

С целью эффективного разрешения споров автором отмечается о необходимости введения на национальном уровне унификации ГК Украины с ХК Украины и установления четких правил применения пени за неисполнение денежных обязательств.

Ключевые слова: пеня, неустойка, денежное обязательство, вид гражданско-правовой ответственности, договорная ответственность, договорные санкции, штрафные санкции.

Summary

Yaryna Fomenko. Problems of legal regulation of delay interest as a type of civil liability for breach of monetary obligations in Ukraine.

This article is devoted to the theoretical study of the legal regulation of delay interest as a type of civil liability for breach of monetary obligations under Ukrainian law. It is the contractual sanctions, that are one of the most important parts of the contract as they induce the parties to comply with their obligations. In addition, sanctions are of a dual legal nature – they are both means of ensuring the performance of the obligations and a measure of liability for a dishonest contractor. Liability for breach of monetary obligations is characterized by conflicting legal provisions and ambiguous court practice. For example, under the Civil Code of Ukraine delay interest and a penalty are regarded as types of forfeit, while in the Economic Code of Ukraine forfeit is treated as a separate type of sanction. However, in the absence of separate definitions of each sanction in the Economic Code of Ukraine, it is unclear as to the meaning intended by the legislator in particular in the concept of “forfeit”. This situation complicates the understanding of legal concepts and requires a regulatory specification of such provisions in legislative acts. Based on the theoretical analysis, it is necessary to develop scientifically grounded proposals and recommendations for improvement of law making and law enforcement activities. The legal characteristics and peculiarities of the delay interest as a type of civil liability are investigated in the article.

As a result of a comparative analysis of the regulations in the Civil Code of Ukraine and the Economic Code of Ukraine, the following differences and contradictions were summarized and noted: a) different approach to the definition of “delay interest”; b) unequal approach to the question of types of obligations to which delay interest can be applied; c) differences in the calculating of delay interest for breach of a monetary obligation procedures.

In order to effectively resolve disputes, the author notes the need to implement unification of the Civil Code of Ukraine with the Economic Code of Ukraine at the national level and to establish clear rules for the application of delay interest for non-compliance with monetary obligations.

Key words: delay interest, forfeit, monetary obligation, type of civil liability, contractual liability, contractual sanctions, penal sanctions.